

§ 139 TZ

---

i nemateriální povahu (například u trestného činu zasahování do nezávislosti soudu podle § 335 tr. zák.).

V § 138 odst. 2 tr. zák. je prospěch definován jako kategorie, jejíž výše je určována stejnými peněžními částkami, jako jsou jednotlivé druhy škod. Je ovšem třeba rozlišovat mezi pojmem škody způsobené trestným činem a prospěchem získaným (dosaženým) trestným činem, protože nemusí jít o pojmy totožné.

§ 139

Počítání času

Kde tento zákon spojuje s uplynutím určité doby nějaký účinek, nezapočítává se do ní den, kdy nastala událost určující její začátek.

Příkladem časového určení, které interpretační pravidlo obsažené v § 139 usnadňuje, je stanovení, kdy přesně počíná trestní odpovědnost. Podle § 25 tr. zák. kdo v době spáchání činu nedovršil patnáctý rok svého věku, není trestně odpovědný. S ohledem na pravidlo obsažené v § 139 počíná trestní odpovědnost teprve dnem, který následuje po dni patnáctých narozenin (den patnáctých narozenin se do rozhodné doby nepočítá).

ČÁST DRUHÁ

ZVLÁŠTNÍ ČÁST

HLAVA I

TRESTNÉ ČINY PROTI ŽIVOTU A ZDRAVÍ

Díl 1

Trestné činy proti životu

§ 140

Vražda

- (1) Kdo jiného úmyslně usmrtí, bude potrestán odnětím svobody na deset až osmnáct let.
- (2) Kdo jiného úmyslně usmrtí s rozmyslem nebo po předchozím uvážení, bude potrestán odnětím svobody na dvanáct až dvacet let.
- (3) Odnětím svobody na patnáct až dvacet let nebo výjimečným trestem bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2
  - a) na dvou nebo více osobách,
  - b) na těhotné ženě,
  - c) na dítěti mladším patnácti let,
  - d) na úřední osobě při výkonu nebo pro výkon její pravomoci,
  - e) na svědkovi, znalci nebo tlumočnickovi v souvislosti s výkonem jejich povinnosti,
  - f) na zdravotnickém pracovníkovi při výkonu zdravotnického zaměstnání nebo povolání směřujícího k záchraně života nebo ochraně zdraví, nebo na jiném, který plnil

- svoji obdobnou povinnost při ochraně života, zdraví nebo majetku vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženou mu podle zákona,
- g) na jiném pro jeho skutečnou nebo domnělou rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že je skutečně nebo domněle bez vyznání,
  - h) opětovně,
  - i) zvláště surovým nebo trýznivým způsobem, nebo
  - j) v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného majetkový prospěch nebo ve snaze zakrýt nebo usnadnit jiný trestný čin nebo z jiné zavrženíhodné pohnutky.
- (4) Příprava je trestná.

Ustanovení bez terminologického odlišení upravuje tři případy úmyslného usmrcení [vraždu prostou (§ 140 odst. 1), vraždu kvalifikovanou, tj. vraždu s rozmyslem nebo po předchozím uvážení (§ 140 odst. 2), a vraždu za zvláště přitěžujících okolností (§ 140 odst. 3)].

Trestní zákoník dále diferencuje úmyslné usmrcení na mírněji trestné zabití (§ 141) a vraždu novorozeného dítěte matkou (§ 142 tr. zák.). Viz poznámky k těmto ustanovením. O vraždě teroristické srov. § 312 tr. zák.

Ustanovení § 140 tr. zák. chrání lidský život. Předmětem útoku může být jen živý člověk rozdílný od pachatele. Sebevražda ani pokus sebevraždy nejsou trestným činem. Za živého člověka je třeba považovat i dítě, které přestalo být lidským plodem. Je trestné i uspíšení smrti, která by byla stejně nastala, třeba i za krátkou dobu.

Z hlediska lékařského je smrt delší dobu trvající proces, z hlediska práva je to okamžik. Je věcí právního řádu, aby určil, který okamžik v procesu postupného odumírání organismu má právní význam. Za rozhodující se bere ten okamžik, kdy proces zániku organismu se stává irreversibilní (tj. neschopným být uveden v původní stav).

Podmínky a způsob zjištění smrti ve zdravotnictví jsou uvedeny v § 10 zák. č. 285/2001 Sb., o darování, odběrech a transplantacích tkání a orgánů a o změně některých zákonů (transplantační zákon). Smrt se zjišťuje prokázáním nevratné zástavy krevního oběhu a nevratné ztráty funkce celého mozku, včetně mozkového kmene v případech, kdy jsou funkce dýchání nebo krevního oběhu udržovány uměle. Podrobnosti stanoví citovaný zákon.

K odst. 1: Tzv. vražda prostá postihuje úmyslné usmrcení v náhlém hnutí mysli, tj. bez rozmyslu (§ 140 odst. 2 a contrario).

K odst. 2: Tzv. vražda kvalifikovaná. Trestní zákoník z roku 2009 přinesl (oproti předchozímu trestnímu zákonu z roku 1961) širší paletu případů úmyslného usmrcení. Ustanovení § 140 odst. 2 požaduje splnění dvou okolností charakterizujících rozhodnutí pachatele (rozmyslu nebo předchozího uvážení). „Rozmysl“ a „předchozí uvážení“ jsou stanoveny alternativně.

Pojem „rozmyslu“ je velmi neurčitý. Legální definici trestní zákoník neuvádí. Důvodová zpráva tento pojem vysvětluje opět jen velmi obecně. Podle důvodové zprávy spáchání trestného činu s rozmyslem je odlišením od afektu a podobných stavů. Může jít i o velmi krátkou úvahu, při níž pachatel jedná uváženě, ale nikoli po předchozím uvážení.

Podle našeho názoru můžeme rozmysl charakterizovat jako kvalifikovanou úvahu, při které pachatel zvažuje pro a proti a která časově provází trestné jednání (rozdíl od „předchozího uvážení“). Určitým ulehčením výkladu by bylo interpretovat pojem „rozmyslu“ jako formu tzv. obmyslu, tedy ve smyslu nauky takový úmysl, kdy výsledek (usmrcení oběti) je přímým účelem

jednání. V takovém případě by přicházel v úvahu jen přímý úmysl. Důvodová zpráva ovšem připouští u rozmyslu úmysl přímý i nepřímý.

U předchozího uvážení jde naopak o situaci, kdy si pachatel předem, tj. před spácháním činu, zváží rozhodující okolnosti provedení činu a čin si z hlediska jeho provedení tzv. naplánuje. Tedy pojme rozhodnutí usmrtit jiného, zvolí prostředky, vypracuje plán, zváží způsob provedení. Jeho úvaha předchází spáchání trestného činu (rozdíl od „rozmyslu“). Pachatel musí mít určitou představu postupu při úmyslném usmrcení. Postačí plánování rozhodujících okolností. Plán nemusí odpovídat skutečnému spáchání, úvaha nemusí být rozumná. Zákonodárce zde zřejmě akcentuje, že předchozí uvážení, promyšlené a plánovité usmrcení oběti zvyšuje závažnost činu, a proto je důvodem přísnějšího postihu pachatele.

Z výkladu pojmů „rozmysl“ a „předchozí uvážení“ uvedeném shora plyne, že předchozí uvážení v sobě zahrnuje i to, co je podstatou rozmyslu. Předchozí uvážení zahrnuje pachatelův plán, tj. již předem utvořenou představu postupu pachatele při spáchání trestného činu. Srov. č. 11/14.

Předchozí uvážení ovšem nemusí samo o sobě vždy znamenat důvod pro přísnější postih úmyslného usmrcení, protože nemusí vždy (typicky) zvyšovat škodlivost, zavrženíhodnost či nebezpečnost činu (například týraná a zneužívaná oběť po dlouhodobém předchozím uvážení usmrtí násilníka). Pak ovšem v důsledku nevhodné právní úpravy nastává problém, jak vyjádřit naplnění znaků kvalifikačních i privilegujících. Přednost musí dostat podle obecných zásad speciální skutková podstata (ať již kvalifikovaná nebo privilegovaná). Proto takové případy úmyslného usmrcení, jako byl shora uvedený (týraná a zneužívaná oběť po dlouhodobém předchozím uvážení usmrtí násilníka), budou posuzovány nikoliv jako vražda podle § 140 odst. 2 tr. zák., ale jako trestný čin zabití podle § 141 odst. 1 tr. zák. (usmrcení „v důsledku zavrženíhodného jednání poškozeného“), tedy jako úmyslné usmrcení podle privilegované skutkové podstaty. To ovšem neplatí pro účastenství na takovém činu.

Rozmysl a předchozí uvážení jsou okolnostmi osobního charakteru a nelze je automaticky přičítat spolupachateli nebo účastníkovi.

Nedospěje-li praxe k jinému stanovisku, zdá se, že vzhledem k nejasným pojmům rozmysl a předchozí uvážení a z toho plynoucím obtížím při dokazování takových stavů a nejasnému vztahu k privilegovanému zabití podle § 141 tr. zák. bude ustanovení § 140 odst. 2 tr. zák. nejméně využitelným a využívaným ustanovením v případě úmyslného usmrcení. K tomu přispívá také nevelký rozdíl v trestní sazbě trestu odnětí svobody ve srovnání s vraždou podle § 140 odst. 1 tr. zák. Srov. také poznámky k § 141 tr. zák.

K odst. 3: Tzv. vražda za zvlášť přitěžujících okolností. Zákonodárce požaduje splnění zvláštních kvalifikačních okolností.

Spáchání vraždy „na dvou nebo více osobách“ znamená, že vražda byla spáchána nejméně na dvou osobách [§ 140 odst. 3 písm. a)].

Těhotnou je žena v období od početí do začátku porodu [§ 140 odst. 3 písm. b)]; žena musí být těhotná od počátku jednání pachatele.

Ochrana přiznaná dítěti mladšímu patnácti let [§ 140 odst. 3 písm. c)] trvá jen do dne předcházejícího patnáctým narozeninám, protože na své patnácté narozeniny již není dítětem „mladším patnácti let“.

K pojmu úřední osoba srov. § 127 tr. zák. a poznámky tam uvedené. Zavraždění úřední osoby při výkonu nebo pro výkon její pravomoci musí vyplynout z výsledků dokazování v trestním řízení, nestačí, že oběť zastávala určitou funkci nebo postavení [§ 140 odst. 3 písm. d)].

K pojmu svědek srov. zejména § 97 až § 104 tr. řádu, § 126 o. s. ř., § 25 not. řádu. K pojmům znalec, tlumočník srov. zejména § 105 až § 111 tr. řádu, § 210 tr. řádu, § 127 o. s. ř., § 25 not. řádu. Souvislost s výkonem jejich povinností musí vyplynout z výsledků dokazování v trestním řízení [§ 140 odst. 3 písm. e)].

Vražda na jiném, „který plnil svoji obdobnou povinnost vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženou mu podle zákona“ [§ 140 odst. 3 písm. f)]: půjde o případy podobné usmrcení zdravotnického pracovníka, kdy usmrčený poškozený plnil svou povinnost, např. záchranáře, hasiče, atd., směřující k záchraně života, ochraně zdraví nebo majetku dalších osob.

V ustanovení § 140 odst. 3 písm. g) se vyžaduje zvláštní pohnutka jednání popsaného v základní skutkové podstatě (útoky rasově, politicky, nábožensky, národnostně etc. motivované). Postaći domnělá rasa, národnost, vyznání etc. oběti, protože útočník často skutečnou rasu, národnost, vyznání etc. nezná.

Opětovně [§ 140 odst. 3 písm. h)] znamená, že pachatel trestný čin opakuje, přičemž není třeba, aby za trestný čin již byl pravomocně odsouzen nebo i potrestán. K výkladu tohoto znaku viz. č. 58/2011 a č. 6/15–I Sb. rozh. tr.

K výkladu znaku „zvlášť surovým způsobem“ podle § 140 odst. 3 písm. i) tr. zák.: „zvlášť surovým způsobem“ spáchání se bude rozumět vražedný útok s extrémně vysokou, výraznou mírou brutality, která se podstatně vymyká z rámce běžného u většiny trestných činů tohoto druhu. Typický bude takový způsob agrese pachatele, který je spojen s ubíjením oběti a nápadnější devastací jejího těla. Příklad: vražda osmdesátiletého muže dvěma pachateli, kteří po otevření dveří jeho bytu srazili poškozeného na zem, zabalili mu hlavu do pláště a ukopali a rozdupali ji. Při zvlášť surovém způsobu půjde zpravidla o útok provedený užitím většího počtu nástrojů či mechanismů k usmrcení poškozeného. Není však nezbytné, aby tento útok zároveň vyvolával zvýšenou trýzeň poškozeného – srov. 1/93 Sb. rozh. tr.

U „zvlášť trýznivého způsobu“ bude záležet na subjektivním prožívání útoku jeho obětí. Půjde např. o usmrcení vyhladověním nebo nedostatkem vody, pomalé usmrcování dlouhodobým rdoušením apod., tedy o mimořádně vystupňované útrapy pro poškozeného. Srov. např. publikované č. 42/94 Sb. rozh. tr.

V konkrétním případě může jít současně o „zvlášť surový“ i „zvlášť trýznivý způsob“, anebo pouze o jeden z nich.

Jednání spočívající v surovém nakládání s tělem usmrčené oběti, např. zohavení mrtvoly poškozeného, nebo její likvidace po částech apod. není „zvlášť surovým způsobem“ spáchání trestného činu vraždy. Rozhodující bude, jakým způsobem pachatel poškozeného usmrtil.

V úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného majetkový prospěch [§ 140 odst. 3 písm. j)] je vražda spáchaná tehdy, pokud pachatel úmyslně usmrtí jiného, aby získal majetkový prospěch, například odměnu za usmrcení jiného. Spáchání vraždy „ve snaze zakrýt nebo usnadnit jiný trestný čin“ je například usmrcení poškozeného jako svědka předchozí trestné činnosti. Srov. č. 37/08. Zavrženíhodnou pohnutkou může být i pohnutka malicherná.

Trest odnětí svobody, viz § 55 a násl. tr. zák.

Výjimečný trest, viz § 54 tr. zák.

Příprava, viz § 20 tr. zák.

Nepřekažení trestného činu vraždy podle § 140 tr. zák. je trestné (§ 367 odst. 1 tr. zák.), neoznámení trestného činu vraždy podle § 140 tr. zák. je trestné (§ 368 odst. 1 tr. zák.).

19/69: Při zkoumání subjektivní stránky trestného činu nelze dojít k závěru o alternativním vztahu pachatele k zamýšlenému následku.

Při zkoumání, zda pachatel jednal v nepřímém úmyslu napadeného zavraždit, nepostačí pouhé zjištění, že bodl napadeného větším nožem do prsou a že proto věděl, že tím může způsobit smrt, nýbrž je zapotřebí vycházet z okolností, za nichž k útoku pachatele došlo, jakým motivem byl veden, co útoku předcházelo, jak byl útok proveden, jakého nástroje bylo použito, zda pachatel záměrně útočil proti takové části těla, kde jsou orgány důležité pro život, které jsou snadno zasažitelné, apod. Teprve v případě, že objasnění všech těchto okolností prokazuje úmysl pachatele spáchat vraždu, třebaš úmysl nepřímý, je možno uznat jej vinným tímto trestným činem, popř. jeho pokusem.

41/76: Dojde-li k tzv. klinické smrti poškozeného, jemuž je pak život navrácen lékařským zákrokem, přichází v úvahu pouze pokus vraždy.

20/69: Posouzení skutku jako přípravy vraždy není na překážku, že pachateli bylo zabráněno osobami přítomnými při činu v jednání, které by bezprostředně směřovalo k dokonání trestného činu vraždy. Existence překážky, pro níž pachatel nemohl bezprostředně zaútočit na předmět vražedného útoku, není rozhodná pro posouzení činu jako pokusu vraždy, třebaš šlo objektivně, na vůli pachatele nezávislou překážku.

5/12: Nepodaří-li se z dostupných důkazů spolehlivě zjistit, jakou pohnutkou byl pachatel ke svému činu veden, nelze z toho bez dalšího usuzovat na chybějící úmysl způsobit postiženému smrtelný následek (§ 140 odst. 1 tr. zák.), jestliže je tento úmysl dostatečně zřejmý z prokázaných okolností a intenzity vykonaného útoku, zejména použije-li pachatel zbraň, o které ví, že svojí povahou je způsobila jiného usmrtit, a útok záměrně vede proti těm částem těla, kde jsou uloženy orgány důležité pro život.

74/13 – II.: Je-li příčinou smrti poškozeného omisivní charakter jednání pachatele, který nereagoval na nebezpečí vzniklé z jeho předchozího ohrožujícího jednání (např. dlouhodobé umístění vážně nemocného poškozeného do prostor, z nichž se sám nedokáže vzdálit či přivolat si pomoc), závěr o formě zavinění smrtelného následku je třeba dovodit ze skutkových okolností, které se vztahují zejména k tzv. druhé fázi ingerence, tj. k té části jednání pachatele, která se vyznačuje opomenutím konání, k němuž byl pachatel povinen (omisi). Význam omisivní části jednání se omezuje na to, že zakládá zvláštní povinnost pachatele konat.

Pokud neexistovaly skutkové okolnosti, pro které by pachatel, byť bez přiměřených důvodů, mohl spoléhat na to, že smrt poškozeného v důsledku jeho nečinnosti nenastane, nelze učinit závěr, že smrt poškozeného zavinil z vědomé nedbalosti, neboť se vznikem následku byl v takovém případě srozuměn, a je proto odpovědný za trestný čin vraždy.

49/13: K úmyslnému usmrcení jiného s rozmyslem podle ustanovení § 140 odst. 2 tr. zák. o trestném činu vraždy postačí, když pachatel zhodnotil jen zásadní okolnosti zamýšleného jednání jak z hledisek svědčících pro úmyslné usmrcení jiného, tak i proti němu, zvolil vhodné prostředky k jeho provedení a zvažil i rozhodné důsledky svého činu. Oproti spáchání tohoto trestného činu „po předchozím uvážení“ se nevyžaduje, aby pachatel předem zohlednil všechny rozhodující okolnosti provedení činu včetně zvolení místa a doby spáchání, použití zbraně či jiného prostředku vhodného pro usmrcení jiného s cílem, aby došlo k jeho úspěšnému provedení a co největšímu možnému vyloučení úspěšné obrany oběti apod. tedy nevyžaduje se detailní uvážení činu samotného ani prvky jeho naplánování.

10/16: U zločinu vraždy spáchané s rozmyslem podle § 140 odst. 2 tr. zák. není rozhodné,

zda pachatel s rozmyslem jednal po celou dobu útoku, ale postačí, že rozmysl jako kvalifikační znak byl shledán v části útoku, v jehož průběhu pachatel jednal zpočátku v afektu, který později odezněl. Potřebné je rozlišit, která část činu byla vykonána v náhlém hnutí mysli (afektu) a kdy nastoupil rozmysl jako uvážené jednání, které se vztahuje ke způsobu, jak byla vůle pachatele v průběhu skutku realizována, protože rozmysl na straně pachatele nemůže existovat souběžně s afektem.

O jednání s rozmyslem se může jednat např. tehdy, když pachatel proti poškozenému nejprve zaútočil v afektu, v němž poškozenému způsobil závažná zranění, která by však bezprostředně nevedla k jeho smrti, avšak následně zraněného poškozeného na určitou dobu opustil, a když se k němu vrátil, ve vražedném jednání pokračoval. Okamžik, kdy od poškozeného odešel, v tomto případě představuje rozhodný mezník, který působil na psychiku pachatele, jenž měl příležitost si uvědomit jak nastalou situaci, kterou přivodil, tak i své další kroky. Jestliže bez jakéhokoli dalšího vnějšího podnětu mu pachatel po svém návratu zasadil nožem další rány a účinným opakovaným mechanismem již zraněného poškozeného cíleně usmrtil, jednal s racionální kontrolou svědčící o úmyslném usmrcení s rozmyslem.

46/98 – I.: Příprava k trestnému činu vraždy – srov. judikaturu k § 20 tr. zák.

41/76: Jestliže pachatel dvěma nebo více samostatnými útoky úmyslně usmrtí dvě nebo více osob, půjde o vícenásobný trestný čin vraždy. O jediný trestný čin vraždy půjde v případech, kdy pachatel usmrtí dvě nebo více osob jediným jednáním.

25/94 – I.: Jestliže pachatel v úmyslu usmrtit tři osoby vnikne do bytu, kde se všechny nalézají, a tam je postupně v těsném sledu napadne jednáním způsobilým vyvolat smrt, naplňuje znaky jednoho trestného činu vraždy podle § 140 odst. 1, odst. 3 písm. a) tr. zák., resp. jejich pokusu.

27/2000: Jestliže se pachateli, který zamýšlí usmrtit dvě osoby, za okolností, kdy by usmrcení obou bylo spácháno jedním skutkem, podaří usmrtit pouze jednu z nich a u druhé jeho útok skončí pro okolnosti nezávislé na jeho vůli ve stadiu pokusu, je třeba jeho jednání posoudit jako pokus trestného činu vraždy podle § 21 odst. 1 tr. zák., § 140 odst. 1 či odst. 2, odst. 3 písm. a) tr. zák. přesto, že z hlediska základní skutkové podstaty trestného činu vraždy podle § 140 odst. 1 a odst. 2 tr. zák. byl čin již dokonán. O trestný čin vraždy podle § 140 odst. 1 či odst. 2, odst. 3 písm. a) tr. zák. dílem dokonáný, dílem nedokonáný ve stadiu pokusu by šlo v případě, že by pachatel zamýšlel usmrtit jedním skutkem nejméně tři osoby, přičemž u dvou z nich by se mu to podařilo a u třetí nikoli.

42/94: Pozvolné udušení poškozené, kterou obvinění svázali, položili na postel, přikryli peřinou a zanechali bez pomoci, lze s ohledem na duševní i fyzické útrapy, jež takový způsob usmrcení provázejí, považovat za zvlášť trýznivý způsob spáchání činu ve smyslu § 140 odst. 3 písm. i) tr. zák.

7/05: Byl-li pachatel v minulosti již odsouzen pro trestný čin vraždy podle § 219 tr. zák. a alespoň zčásti vykonal trest za něj uložený, lze jeho další trestný čin zároveň posoudit jako spáchaný opětovně podle § 140 odst. 1, odst. 3 písm. h) tr. zák. i jako spáchaný zvlášť nebezpečným recidivistou. Opětovnost a zvlášť nebezpečná recidiva jako okolnosti podmiňující vyšší trestnost činu mají sice společný základ v tom, že obě vycházejí ze spáchání dřívějšího trestného činu, avšak zatímco „opětovnost“ vyjadřuje, že pachatel stejný trestný čin již dříve spáchal, „zvlášť nebezpečný recidivista“ v tomto případě vyžaduje, aby pachatel alespoň zčásti

§ 140 TZ

---

vykonat trest za něj uložený. Z této rozdílnosti vyplývá, že obě uvedené okolnosti se mohou uplatnit současně, aniž se jedná o porušení zákazu dvojího přičítání těžké okolnosti.

11/01: Jednání pachatele, který v úmyslu jej usmrtit střílí z pistole na policistu provádějícího vůči němu služební zákrok, je nutno posuzovat jako trestný čin vraždy podle § 140 odst. 1, odst. 3 písm. d) tr. zák., resp. jako pokus tohoto trestného činu. Jednočinný souběh tohoto trestného činu s trestným činem násilí proti úřední osobě podle § 325 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. a) tr. zák. je vyloučen.

43/74: Jestliže pachatel úmyslně vydá lidi v nebezpečí smrti nebo těžké újmy na zdraví v úmyslu usmrtit jiného, tedy úmyslně vyvolá obecné nebezpečí za okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby podle § 272 odst. 3 písm. a) tr. zák. zaviněné úmyslně, dopustí se trestného činu podle § 272 odst. 1, odst. 3 písm. a) tr. zák. a nikoli trestného činu podle § 140 tr. zák. V takovém případě je trestný čin podle § 272 odst. 1, odst. 3 písm. a) tr. zák. vůči trestnému činu podle § 140 tr. zák. ve vztahu speciality a jednočinný souběh těchto trestných činů je tedy vyloučen.

16/86: Pojem smrti je vykládán na základě poznatků lékařské vědy jako biologická smrt mozku (cerebrální smrt) – takový stav organismu, u kterého je obnovení všech životních funkcí již vyloučeno.

B 2/86 – 26: Jestliže pachatel užije násilí v úmyslu donutit ženu k souloži, ale v průběhu toto útoku zamění svůj původní záměr za úmysl poškozenou usmrtit a začne uskutečňovat proti poškozené násilí namířené proti jejímu životu, jedná se o dva samostatné skutky, a tedy vícečinný souběh trestných činů.

B 2/87-10: Usmrcení plodu v těle matky nelze považovat za usmrcení člověka, tedy za usmrcení „jiného“ ve smyslu ustanovení zvláštní části trestního zákona, obsahující tento znak, ale za způsobení újmy na zdraví samotné matce, součástí jejíhož těla dosud plod je.

4/87: K rozlišení přípravy a pokusu trestného činu vraždy.

25/92 – I.: K rozlišení trestného činu opuštění dítěte nebo svěřené osoby podle § 195 tr. zák. a trestného činu vraždy, resp. pokusu o tento trestný čin.

27/92: Jestliže pachatel úmyslně usmrtí jiného, aby se zmocnil cizí věci, je možné takový skutek posoudit jen jako trestný čin vraždy podle § 140 odst. 1, odst. 3 písm. j) tr. zák. Jednočinný souběh tohoto trestného činu s trestným činem loupeže podle § 173 odst. 1 tr. zák. je vyloučen.

15/94 – I.: Jestliže pachatel útočí fyzicky na poškozenou nejprve proto, aby ji donutil, aby něco konala, a pak, když zjistí, že je jeho snaha bezvýsledná, a naopak hrozí nebezpečí, že poškozená jeho jednání oznámí policii, veden záměrem jí v tom zabránit vystupňuje útok tak, že ji úmyslně usmrtí, naplňuje znaky trestného činu vydírání podle § 175 tr. zák. a trestného činu vraždy podle § 140 odst. 1, odst. 3 písm. j) tr. zák. ve vícečinném souběhu.

37/05: Usmrcení jiné osoby v úmyslu odstranit ji jako svědka činu, který předcházel takovému usmrcení a který nenaplňuje znaky skutkové podstaty určitého trestného činu nebo u něho není možné naplnění těchto znaků již prokázat, ale jehož odhalení považuje pachatel pro sebe za nepříznivé, lze posoudit jako trestný čin vraždy spáchaný z jiné zvlášť zavrženíhodné pohnutky.

8/11: K naplnění znaku kvalifikované skutkové podstaty trestného činu vraždy podle § 140 odst. 1, odst. 3 písm. j) tr. zák. spočívajícího v tom, že pachatel spáchal tento čin „v úmyslu získat majetkový prospěch“, není u účastníka třeba, aby získal nebo měl získat nějaký majetkový prospěch za svou účast na tomto trestném činu (např. ve formě pomoci). Proto postačí,

pokud účastník věděl, že jde o trestný čin vraždy spáchaný za úplatu (tedy o tzv. nájemnou vraždu), a byl s tím přinejmenším srozuměn (§ 16 odst. 1 tr. zák.).

37/08: Trestný čin vraždy je spáchán „v úmyslu zakrýt jiný trestný čin“ nejen tehdy, jestliže se pachatel jiného trestného činu rozhodne po dokonání tohoto trestného činu usmrtit poškozenou osobu v úmyslu odstranit ji jako svědka svého trestného činu se záměrem zakrýt jeho spáchání tak, aby tento skutek vykazující znaky trestného činu vůbec nebyl zjištěn (nevyšel najevo), ale i tehdy, sleduje-li pachatel záměr znemožnit odhalení a identifikaci své osoby jako pachatele jiného trestného činu. Usmrcení „v úmyslu zakrýt jiný trestný čin“ se tak lze dopustit nejen vůči poškozenému tímto jiným trestným činem, ale i vůči jeho zcela náhodnému svědkovi.

6/98: Jestliže obviněný a poškozený se dohodnou na vzájemném úmyslném usmrcení jeden druhého jako způsobu společného dobrovolného ukončení života, potom dohodnuté jednání obviněného, jehož následkem byla smrt poškozeného, naplňuje znaky trestného činu vraždy podle § 140 tr. zák., nikoli znaky trestného činu účasti na sebevraždě podle § 144 tr. zák. Uvedené okolnosti činu, zejména svolení poškozeného, mohou v konkrétním případě mít význačný vliv na stupeň nebezpečnosti činu pro společnost a spolu s dalšími okolnostmi svědčícími ve prospěch obviněného být důvodem pro použití ustanovení o mimořádném snížení trestu odnětí svobody.

§ 141

Zabití

(1) Kdo jiného úmyslně usmrtí v silném rozrušení ze strachu, úleku, zmatku nebo jiného omluvitelného hnutí mysli anebo v důsledku předchozího zavrženíhodného jednání poškozeného, bude potrestán trestem odnětí svobody na tři léta až deset let.

(2) Odnětím svobody na pět až patnáct let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1

- a) na dvou nebo více osobách,
- b) na těhotné ženě, nebo
- c) na dítěti mladším patnácti let.

K odst. 1: *Privilegovaná skutková podstata úmyslného usmrcení, která má podle mínění zákonodárce vyjadřovat menší typovou společenskou škodlivost (závažnost) tohoto trestného činu s ohledem na pohnutku pachatele.*

Silné rozrušení je afektivní reakce pachatele spontánního charakteru. Může být krátkodobá i déle trvající.

Strachem rozumíme reakci pachatele na nebezpečí či ohrožení (typicky obavu z ohrožení svého života).

Úlek a zmatek jsou duševní stavy pachatele, které se projevují v jeho zkratkovité reakci bez konkrétní představy. Jednání v úleku či zmatku je třeba odlišovat od putativní nutné obrany.

Rozrušení ze strachu, úleku nebo zmatku, ve kterém pachatel jednal, ovšem musí mít podklad ve vnějších, omluvitelných důvodech, neboť právě tyto jsou důvodem nižší trestnosti popsaného jednání, nikoliv v negativních povahových vlastnostech pachatele, například že pachatel jednal ve zlobném afektu, který má původ ve zvýšené agresivitě pachatele, že pachatel má sklon